

Vid frigivningen

Själva frigivningsdagen och de första dagarna i frihet är en kritisk period för återfall i brott. Det är därför viktigt med en noggrann planering med beredskap för att möta risksituationer.

En strukturerad frigivningsutredning ska göras där det framgår vilka behov som måste tillgodoses av andra huvudmän. Dokumentationen ska också möjliggöra utvärdering av planen. Planen ska också omfatta övervakningsåret. Denna planering görs av kriminalvården och ska ske i samråd med berörda huvudmän.

En lekmanövervakare som haft regelbunden kontakt med den frigivne under en lång tid i fängelset kan vara ett ovärderligt stöd under den första tiden i frihet. Eftersom det tar tid att bygga upp ett förtroende är det viktigt att främja kontinuitet i uppdraget och att lekmanövervakarens uppdrag efter övervakningsåret eventuellt kan omvandlas till ett uppdrag som kontakt eller stödperson istället. Övervakarens eller kontaktpersonens uppgifter och insatser ska ses som ett komplement till tjänstemannens - inte som något ställföreträdande eller konkurrerande.

Intagna har normalt en vårdare som är kontaktman. Anstalten kan upplysa om vem denna är. Det går också bra att kontakta kriminalvårdsinspektören, som är chef för den del av anstalten där klienten befinner sig. Kriminalvårdens frivård på den ort där klienten ska frigges har också ett ansvar om övervakning ska ske efter frigivningen.

Kriminalvården

www.kriminalvarden.se
601 80 Norrköping
Tel 077-22 80 800
Fax: 011-496 36 40

Sveriges
Kommuner
och Landsting

118 82 Stockholm
Tel: 08-452 70 00

Ytterligare ex. kan beställas från förlaget, fax: 011- 496 35 17
Beställningsnummer: 4747

Samverkan mellan Kriminalvården och Socialtjänsten vid frigivning från fängelse

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Kriminalvården

Inledning

Kriminalvården verkställer domar till fängelse, samhällstjänst och skyddstillsyn, har hand om verksamheten på häktena samt gör personutredningar inför domstolsförhandlingen.

Det övergripande målet med verksamheten är att förhindra återfall i brott. Kriminalvården är i detta arbete beroende av andra myndigheter, organisationer och enskilda. Den dömde måste också själv ta ansvar för sin situation.

Gällande lagstiftning

Verkställigheten i anstalt styrs av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt. Regler om kriminalvård i frihet återfinns i Brottsbalkens kapitel 26 och 28.

Vid de flesta fängelsedomar sker villkorlig frigivning efter två tredjedelar av utdömd strafftid. Den villkorligt frigivne kan ställas under övervakning under vanligtvis ett år. Frivården, organisationen för kriminalvård i frihet, tar beslut om och handlägger ärenden om övervakning. Övervakaren kan vara lekman eller tjänsteman inom frivården. Efter övervakningstidens slut kan lekmanövervakaren vid behov fortsätta som kontaktperson inom socialtjänsten. Personer som inte har övervakning friges utan frivårdens medverkan.

Genom en bestämmelse i lagen om kriminalvård i anstalt understryks det ansvar för kriminalvårdens klienter som åvilar även andra samhällsorgan än kriminalvården. I förarbetena slogs fast att den så kallade normaliseringsprincipen skulle gälla. Den innebär att kriminalvårdens klienter otvivelaktigt har samma rätt till samhällets stöd och hjälp som andra medborgare. Det finns en uppenbar skyldighet också för andra samhällsorgan att vara aktiva till förmån för kriminalvårdens klienter.

Utredningar, förhållningssätt och programverksamhet

Inom kriminalvården genomförs brotts- och missbruksrelaterade program och utredningar för framförallt missbrukare. Dessutom är personalen utbildad i en intervjueteknik som kallas Motivational Interviewing. Metoden skall hjälpa till att bygga upp motivation till förändring, locka fram självmotiverande uttalanden och att handskas med klienternas psykologiska motstånd till att vilja förändra sitt liv.

Verkställighetsplanering

Kriminalvården arbetar med en individuell planering som ställer krav på den dömdes delaktighet, på systematiska risk- och behovsanalyser, mål, delmål

och uppföljning. När klienten börjar verkställa kriminalvårdspåföljd (fängelse eller frivård) upprättas verkställighetsplanen. Detta sker i samråd med kriminalvårdens berörda enheter. Ytterligare personer som efter behov bör delta i planeringen är exempelvis företrädare för socialtjänsten, arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter, vårdgivare, frivilligorganisationer och personer ur klientens nätverk. Av planeringen skall framgå ansvarsfördelning för de olika insatserna, vem eller vilka, som skall fatta beslut inom ramen för planen och helt eller delvis ta ansvar för genomförandet och uppföljningen.

Planering för utslussning

Fyra typer av utslussningsåtgärder kan kombineras för att ge en så bra utslussningssituation som möjligt:

- vårdvistelse på behandlingshem eller familjehem
- frigång dagtid till sysselsättning/behandling utanför anstalt
- placering i halvvägshus
- utökad frigång till hemmet

I normala fall kan utslussningsåtgärder pågå upp till ett år före frigivning.

En lyckad frigivning förutsätter att det har skett en bearbetning av bakomliggande social problematik samt kriminella attityder och värderingar utifrån en inventering av den dömdes behov och förutsättningar. Åtgärderna skall redan från början sikta mot frigivningen. Vidare krävs aktiva insatser både utom och inom anstalt för att förhindra återfall i brott samt en medveten, praktisk behovsinventering med utgångspunkt från den dömde och hans behov. Bland annat är det viktigt att uppmärksamma sysselsättnings och bostadsfrågan, som i många fall är avgörande för en lyckad frigivning. Fler intagna i anstalt bör kunna behålla sin bostad om fängelsevistelsen är någorlunda begränsad. En övervakares insatser kan vara mycket hjälpfulla inför frigivningen. Därför skall övervakare tillsättas så tidigt som möjligt under anstaltsvistelsen. Träning inför frigivning sker bland annat i självförvaltningsmiljöer, där klienter tar ansvar för sitt eget boende.

Kostnader vid placering utanför kriminalvården under strafftiden

Kriminalvården svarar för de kostnader som uppstår vid utslussning till och med dagen för villkorlig frigivning. Om en vårdvistelse planeras fortsätta efter frigivningsdagen krävs en förbindelse om att kommunen står för eventuella vårdkostnader efter den tidpunkt då kriminalvårdens kostnadsansvar upphör. Det är folkbokföringskommunen som är ansvarig enligt 16 kap 2 § socialtjänstlagen .